

Отже, процес програмування економічного розвитку передбачає розробку програми розвитку економіки держави, регіонів, а також міжгалузевих комплексів. Результатом програмування є економічна програма, яку слід розглядати як комплекс ієрархічно впорядкованих цілей, завдань, засобів їх досягнення, забезпечений цільовим фінансуванням і належною правовою базою.

Література

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.09.2002 р. N 538-р «Про схвалення Концепції застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/538-2002-p>
2. Павлюк К. В., Ахмед Т. В. Багаторічне бюджетування в країнах ОЕСР та перспективи розвитку середньострокового бюджетного планування в Україні // *Фінанси України*. – №8. 2006.)
3. Черевко О. В. Програмно-прогнозне забезпечення стійкого економічного розвитку регіонів України / О. В. Черевко // *Регіональна економіка*. – 2007. – № 2. – С. 112–116.

Доктор PhD Болуспаев Ш.А.

Міжнародна Академія Бізнесу, Алматы, Казахстан.

ИННОВАЦИИ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Современный этап мирового экономического развития характеризуется высокими темпами научно-технического прогресса. Интенсивное проведение научных исследований и разработка инновационных технологий, с помощью которых обеспечивается выход на мировые рынки и развертывание международной интеграции в научно-производственной сфере фактически уже стали стратегической моделью экономического роста для некоторых развитых стран. Причем интеллектуальные ресурсы вкупе с новейшими технологиями не только определяют перспективы хозяйственного роста, но и служат показателем уровня экономической независимости и благосостояния страны.

В настоящее время в развитых странах на долю новых или усовершенствованных технологий, оборудования и других продуктов, содержащих новые знания или решения, приходится от 70 до 85% прироста валового внутреннего продукта. Они концентрируют у себя более 90% мирового научного потенциала и контролируют 80% глобального рынка высоких технологий, объем которого сегодня оценивается в 2,5 – 3 трлн. долл., что превосходит рынок сырьевых и энергетических ресурсов.

Другим потенційним резервом прискорення економічного зростання є проведення політики імпортозаміщення. Україна постачає на експорт продукцію, при виробництві якої використовується природний газ, при цьому є найбільшим його імпортером (у 2009 р. Україна займала 11 місце у світі за обсягами імпорту газу й 19 місце у його споживанні [5]). На сьогоднішній день потрібні інвестиційні проекти, які змінили б структуру як українського імпорту, так і експорту. Важливо забезпечити реалізацію сучасних промислових технологій, щоб вивести з внутрішнього споживчого ринку значну частину імпортової продукції й підвищити конкурентоспроможність української продукції на світовому ринку. Для цього і важливо здійснити реіндустріалізацію, яка повинна стати стратегічною складовою економічної політики держави. На її здійснення повинні бути спрямовані найрізноманітніші інструменти державного впливу: державні інвестиції, стимулювання й підтримка вітчизняного бізнесу, залучення іноземних інвестицій тощо.

На мою думку, успішне здійснення реіндустріалізації може скоротити економічне відставання, але не здатне вивести країну в групу світових лідерів. За роки незалежності Україна зробила чимало перетворень по подоланню розриву, однак основними проблемами залишаються: відставання розвитку продуктивних сил; відсутність стійких правил для економічних суб'єктів; відсутність інституційної бази для формування сучасної економіки тощо. Потрібно враховувати тенденцію переходу світової економіки до постіндустріальної фази розвитку. Однак реіндустріалізація здатна створити передумови для економічного національної економіки.

Література

1. Задоя А.А. «Деіндустріалізація в Україні: «Двадцять лет спустя» / А.А. Задоя // *Академічний огляд*. – 2012. – №1 (36). – С.
2. Державний комітет статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Rowthorn R, Ramaswamy R. / *Deindustrialization – Its Causes and Implications*. / R. Rowthorn, R. Ramaswamy // *ECONOMIC ISSUES*. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imf.org>
4. Cairncross A. / «What is deindustrialisation?» / Cairncross A. // Blackaby, F (Ed.) *Deindustrialisation in: – London: Pergamon – Pp. 5-17.*
5. Дробница И. Деіндустріалізація в цифрах / Игорь Дробница. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: – http://www.odnako.org/magazine/material/show_12988/

початок становлення постіндустріального суспільства. Однак з такою думкою навряд чи можна погодитися, адже випереджаюче зростання сфери послуг у передових країнах відбулось не за рахунок виробничої сфери, а на її основі [3]. Обсяги матеріального виробництва дозволяють не тільки задовольнити базові потреби практично всього населення, але й забезпечити високий рівень споживання. Рівень же виробництва в Україні ніяк не може розглядатися як достатній для вирішення хоча б базових завдань. Тому надзвичайно швидке зростання сфери послуг фактично відбувається на шкоду реальному сектору народного господарства, не тільки не наближаючи суспільство до постіндустріального, а навпаки, відкидаючи його на доіндустріальну стадію.

б) збільшення питомої ваги сировинних галузей за рахунок зменшення ролі переробних. В Україні дуже низький (і продовжує знижуватися) показник питомої ваги машинобудування. В 2010 р. Він був в чотири рази менший, ніж в 1990р. Разом з тим, збільшується питома вага добувної промисловості й металургійного комплексу. Усе це свідчить про посилення сировинного характеру економіки України.

в) збільшення в експорті питомої ваги сировинних продуктів і зменшення частки переробних галузей, особливо машинобудування. Структура українського експорту за останні роки набула яскраво вираженого сировинного характеру: питома вага товарів групи 15 (недорогоцінні метали і вироби з них) становить більше 33% (у докризовий період питома вага цієї продукції перевищувала 40%). В той же час, продукція машинобудування не перевищує 18% [3].

Деіндустріалізація української економіки відбувається уже близько 25 років. Це досить тривалий термін, що дозволяє стверджувати про її руйнівний вплив не тільки на матеріальні умови виробництва, а на глибинні сторони життя суспільства, його інституційну складову. Змінилися цінності населення, цільові настанови поведінки. За час деіндустріалізації сформувалося нове покоління, ціннісні орієнтири якого не сприяють розвитку індустріального суспільства.

Внаслідок деіндустріалізації економіка України суттєво відстає за рівнем економічного розвитку від розвинених країн світу: за обсягом ВВП вона займає 40 місце у світі, а по ВВП на душу населення – 133. Останній показник по Україні у 5 разів менший середнього по ЄС. Якщо не вживати кардинальних заходів, таке відставання може бути фатальним як для економіки, так і для незалежності держави.

При цьому національна економіка має ряд передумов для економічного відродження. В першу чергу це – детінізація економіки адже лише за офіційними даними 40% національної економіки працює в «тіні», а за оцінками ряду економістів ця частка оцінюється в 60% [4]. Загальновідомо, що падіння обсягів ВВП у 2009 р. в Україні було рекордним серед європейських країн (близько 15%). Однак, фактичне скорочення обсягів виробництва було значно меншим, саме за рахунок нелегальної складової. Заходами детінізації економіки можна домогтися значного поліпшення динаміки офіційних показників за тих же обсягів реального виробництва.

Предполагается, что через 12 лет он достигнет 4 трлн. долл. Прибыль, получаемая от реализации наукоемкой продукции, огромна. Ежегодно объемы экспорта наукоемкой продукции приносят США – около 700 млрд. долл., Германии – 530, Японии – 400 млрд. долл. [1].

На сегодняшний день решение проблемы достижения положительного экономического результата в Казахстане связано с ускоренным развитием инновационной сферы. Поэтому все чаще в государственных стратегических документах перед республикой ставится задача перехода от экспортно-сырьевого к инновационно-ориентированному типу развития. Так, главным долгосрочным ориентиром Государственной программы по форсированному индустриально-инновационному развитию Республики Казахстан на 2010-2014 годы (ГП ФИИР) является диверсификация и модернизация экономики, которые станут катализаторами индустриально-инновационных процессов и будут направлены на опережающее развитие приоритетных обрабатывающих отраслей [2].

Государственная инновационная политика в указанный период будет направлена на развитие инноваций по трем основным направлениям: создание абсолютных инноваций, создание собственной технологической базы и стимулирование инновационно-активных предприятий к постоянному внедрению инноваций в их деятельность.

Стратегическим направлением увеличения конкурентоспособности нашей страны является переход от экономики, которая базируется на эксплуатации природных богатств, к экономике, основанной на инновационном развитии. Инновационная экономика должна быть построена на использовании человеческого интеллектуального капитала и высоких технологий.

В современных условиях, считается, что позиции любой страны в мире напрямую зависят от правильно поставленных перед собой цели и задач. Именно наличие четкой стратегии, ее последовательная реализация позволит государству стать лидером по многим показателям. В нашей стране таковой до настоящего момента являлась Стратегия «Казахстан-2030». Выступая с ежегодным посланием народу Казахстана 14 декабря 2012 г., Президент Н.А.Назарбаев определил новый курс развития Казахстана до 2050 года, который обеспечит вектор устойчивого долгосрочного развития Казахстана в XXI веке, внутри которого продолжится реализация задач «Стратегии-2030»

В Стратегии «Казахстан – 2050» Президент страны продолжил выбранный курс на форсированную индустриализацию и инновационное развитие. Здесь поставлена задача отхода от поставок сырья к сотрудничеству в области переработки энергетических ресурсов и обмена новейшими технологиями. Следует отметить, что важным моментом в привлечении инвестиций и новых технологий в республику должен стать взаимовыгодный обмен – возможность добычи и использования казахстанского сырья на основе внедрения зарубежных инноваций и создания совместных высокотехнологичных производств [3].

Предстоящий период в развитии страны будет характеризоваться тем, что основной упор в функционировании экономической системы и промышленного комплекса будет сделан на применении принципиально новых прогрессивных технологий, построенных на принципах безотходности и энергосбережения; выпуске продукции, обладающей новыми потребительскими свойствами; современных методах выработки и реализации организационно-управленческих решений; новейших формах организации инновационной деятельности, к которым можно отнести создание технопарков, технополисов, кластеров и т.д.

Казахстан планомерно создает условия и формирует возможности для уверенного и долгосрочного инновационного развития национальной экономики, осознавая значимость и востребованность сектора инновации для устойчивого роста. Ноу-хау помогут национальной экономике осознать значимость современных технологий и необходимость использования достижений науки для стабильного роста, в результате чего казахстанская экономика сумеет повысить свой рейтинг в мировом пространстве. Согласно результатам ГИК 2013-2014 Казахстан занял 50 место среди 148 стран, поднявшись на 1 позицию по сравнению с прошлым годом. Эта позиция является наилучшей за всю историю участия Казахстана в рейтинге ГИК с 2005 года. Улучшение позиций Казахстана наблюдалось по большинству факторов конкурентоспособности. Самый значительный прогресс отмечен по фактору Инновационный потенциал, по которому Казахстан улучшил свой рейтинг на 19 позиций. Также, наибольшие сдвиги произошли в таких направлениях, как Институты, Развитие финансового рынка и Эффективность рынка товаров и услуг. Теперь перед Казахстаном стоит новая задача, согласно Стратегии до 2050 года, мы должны войти в 30 наиболее развитых стран мира [4].

Поэтому назрела необходимость формирования инновационной, интеллектуальной экономики, чтобы прочно занять достойное место в мировом рейтинге государств, определить новые горизонты, к которым надо стремиться.

Согласно Концепции инновационного развития Республики Казахстан до 2030 года, ожидаемыми в 2020 году результатами являются достижение доли инновационных компаний Казахстана до 25%, а также увеличение финансирования НИОКР до 2% от ВВП [5]. К сожалению, за последние годы общий уровень инновационной активности компаний остается невысоким и не превышает 5%, за исключением 2011 года (5,7%); а затраты на науку составляют всего 0,2% от ВВП страны [6]. Такое положение обусловлено недостаточным уровнем распространения «культуры» инноваций в обществе; нехваткой квалифицированных кадров; низкой активностью предпринимательства; слабым спросом на инновационные продукты; отсутствием специальных регулирующих мер государства по развитию спроса на инновации; и т.п.

хідність проведення реіндустріалізації пов'язують з тривалим процесом деіндустріалізації, який охопив пострадянські країни ще від середини 80-х років минулого століття.

У економічній літературі термін «деіндустріалізація» найчастіше означає явище з негативним відтінком: зменшення питомої ваги промислового виробництва, зниження конкурентоспроможності [2]. З кожним роком процес деіндустріалізації набуває нових обертів. Науковці не мають одностайної думки щодо наслідків цього процесу для економіки України і, відповідно, для суспільства. Причинами деіндустріалізації вважаються певні кризові явища в суспільстві, які носять тимчасовий характер. Вони усуваються шляхом реіндустріалізації, поверненням до нормального стану розвитку.

Однак, в останні роки термін «деіндустріалізація» набуває нового, позитивного значення. І пов'язують це не з кризами, а зі становленням постіндустріального суспільства. Показовими у цьому плані є праці Р. Роуторна [1], разом зі своїм співавторами які, починаючи з 1987 р. наголошують на неоднозначності оцінок деіндустріалізації. Вони вважають цей процес негативним, якщо він пов'язаний з економічними кризами, але позитивним, якщо відображає рух суспільства в бік постіндустріального розвитку.

Разом з тим, вітчизняні науковці дискутують щодо наслідків процесу деіндустріалізації для української економіки. Ці проблеми досліджували Дробницька І., Задоя А., Рязанов В., Хубієв К., Черкас Н.І., Шевчук В.О., Яценко Г. та інші. Разом з тим питання, пов'язані зі стратегією розвитку економіки таких країн, яка б дозволила подолати відставання від розвинених країн світу потребують подальшого дослідження.

Проблемам пошуку потенційних можливостей та шляхів реіндустріалізації національної економіки і присвячена дана стаття.

Скорочення частки промисловості зумовлено реструктуризацією економіки, зростанням питомої ваги сфери послуг. Це стає можливим як наслідок розвитку промисловості, рівень продуктивності якої дозволяє задовольняти матеріальні потреби суспільства на високому рівні, звільняючи частину ресурсів для розвитку невиробничої сфери (сфери послуг). Деіндустріалізацію у цьому значенні слова можна розглядати як «похідний продукт» становлення інформаційного суспільства, оснований на знаннях («похідний продукт» оскільки не деіндустріалізація складає сутність того, що відбувається, а тільки супроводжує його). Такий вид деіндустріалізації називається утворюючим.

Разом з тим, для України кінця ХХ – початку ХХІ століття характерним є руйнівний вид деіндустріалізації, зумовлений. Особливо високими темпами відбувалася деіндустріалізація за останні 20 років. Основними проявами цього процесу стали:

а) різке скорочення питомої ваги промисловості у створенні ВВП та збільшення частки сфери послуг. Іноді це трактується як позитивне явище, оскільки воно відповідає аналогічним тенденціям у розвинених країнах і розглядається як

3. Економічна теорія: Підручник. для студ. вищ. навч. закладів/ За ред. В. Д. Камаєва. – 5-е вид., перероб. и доп. Пер. з рос.– Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 630 с.

4. Загальна економіка: Підручник / За ред. І. Ф. Радіонової. – 2-ге вид., доп. і перероб.– К.: А.П.Н., 2000.

5. Кемпбелл Р. Макконнелл, Стенлі Л. Брю. Аналітична економія принципи, проблеми і політика. Частина 2. Мікроекономіка. 13-е видання. Пер. з англ. – Л.,: Просвіта, 1999.– 650 с.

6. Меньшиков С. М. Нова економіка. Основи економічних знань. Навч. посібник/ – М.: Міжнародні відносини, 1999 – 400 с.

Діденко Г. М.

Львівська Комерційна Академія

ПРОБЛЕМИ РЕІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: НАПРЯМКИ ТА ШЛЯХИ ЗДІЙСНЕННЯ

Анотація. Стаття присвячена проблемам деіндустріалізації в Україні протягом останніх років. Виявлено основні форми деіндустріалізації: скорочення питомої ваги промисловості у створенні ВВП, збільшення питомої ваги сировинних галузей за рахунок зменшення ролі переробних, збільшення в експорті питомої ваги сировинних продуктів, руйнування системи цінностей, адекватних індустріальному суспільству. Розмежовуються поняття «руйнівна та утворююча деіндустріалізація».

The article is dedicated to analysis deindustrialization in Ukraine at the last years. The forms of deindustrialization are revealed: reduction of the industrial part in creation of GDP, increase the part of the raw materials branches to account of the reclamation industry reduction, increase of the raw materials products in export, destruction of the values system, which is identical of the industrial society. They notions «destructive and creative deindustrialization» are delimited.

Ключові слова: руйнівна та утворююча деіндустріалізація, реіндустріалізація.

Keywords: destructive and creative deindustrialization, reindustrialization.

Проблеми реіндустріалізації стало усе частіше визначають одними із стратегічних завдань, які повинні вирішити країни пострадянського простору. Необ-

Литература

1. Шардин И.В. Разработка и реализация инновационной политики: опыт высокоразвитых стран // Мир человека. – 2010. – № 3. – С.3-14.

2. Указ Президента Республики Казахстан от 19 марта 2010 года № 958. Государственная программа по форсированному индустриально-инновационному развитию Республики Казахстан на 2010-2014 годы. – Астана: Акорда, 2010.

3. Послание Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050»: новый политический курс состоявшегося государства» от 14 декабря 2012 г. // <http://www.akorda.kz>

4. Ежегодный Отчёт о глобальной конкурентоспособности на 2013-2014 годы//<http://www.nac.gov.kz/news/476/>

5. Концепция инновационного развития Республики Казахстан до 2030 года. – Астана: Акорда, 2012. – С. 6.

6. Агентство Республики Казахстан по статистике // <http://www.stat.kz>

К.э.н., доцент Шадиев К.Х.

КазНПУ им.Абая, Казахстан

ОЦЕНКА РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАНЕ

Общеизвестно, что подъем казахстанской экономики во многом зависит от того, насколько будет эффективны в ней предприниматели, насколько гармоничны будут их отношения с государством. Блок Стратегии «Казахстан-2050» – Новый политический курс для нового Казахстана в быстро меняющихся исторических условиях Послания Президента РК Н.Назарбаева от 14.12.2012г. «Всесторонняя поддержка предпринимательства – ведущая сила национальной экономики» четко определяет ключевые направления по созданию условий для активизации предпринимательства [1]. Экономическое развитие страны в 2009-2011 годах свидетельствует о росте ВВП страны, составляющее более 7%. Улучшаются отечественные позиции и в международных рейтингах, согласно рейтингу Всемирного банка «Doing Business 2013» Казахстан переместился на 49-е место и вошел в число 50 стран с наиболее благоприятным деловым климатом [2]. Казахстан опередил Китай (91 место), Турцию (71 место), Польшу (55 место), Россию (112 место), Беларусь (58 место), Кыргызстан (70 место).

Наблюдаются создание большого количества организаций, создающих различные условия по активизации МСБ. Однако наступило время преодоления зависимости от иностранных инвесторов, нацеленных на ускоренное получение